KLEINWORT BENSON

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
GIUSEPPE TESAURO
31 päivänä tammikuuta 1995 *

1. Court of Appealin esittämät kysymykset koskevat tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen (jäljempänä yleissopimus) 5 artiklan 1 ja 3 kohdan tulkintaa, sellaisena kuin sopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin, Yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä vuonna 1978 tehdyllä sopimuksella.

Tarkemmin sanottuna kansallinen tuomioistuin pyrkii ratkaisemaan, onko kanne sellaisen rahasumman palauttamiseksi, jonka kantaja on suorittanut vastaajalle toisen osapuolen kelpoisuuden puuttumisen takia mitättömäksi todetun sopimuksen perusteella, nostettava sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa vaatimuksen perustana oleva velvoite on täytetty tai on täytettävä, kun on kysymys sopimukseen perustuvasta asiasta yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetussa merkityksessä, vai onko kanne nostettava sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui, kun kysymys on sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevasta asiasta mainitun yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetussa merkityksessä.

* Alkuperäinen kieli: italia.

2. Aluksi on syytä täsmentää, että vaikka kansallinen tuomioistuin on pyytänyt ennakkoratkaisua yleissopimuksen edellä mainittujen säännösten tulkinnasta, pääasiassa on kyse toimivallan ratkaisemista, kuuluuko se Lontoon vai Glasgown tuomioistuimille. Asia liittyy siten yhden jäsenvaltion, eli Yhdistyneen kuningaskunnan, tuomioistuinten väliseen toimivaltaristiriitaan.

Kansallisen tuomioistuimen esittämän kyseisen ennakkoratkaisupyynnön syiden selvittämiseksi on syytä lyhyesti palauttaa mieliin asiaa koskeva kansallinen lainsäädäntö ja pääasiana olevan riita-asian taustalla olevat tosiseikat.

Kansallinen lainsäädäntö

3. Civil Jurisdiction and Judgements Actin 1982 (vuoden 1982 laki toimivallasta ja tuomioista yksityisoikeudellisissa asioissa) 2 artiklan mukaan mainitun lain liitteessä 1 oleva yleissopimus on lakiin verrattava säädös Yhdistyneessä kuningaskunnassa (2 artiklan 1 kohta) ja sellaiset yleissopimuksen säännöksen merkitystä ja vaikutusta koskevat kysymykset, joista ei esitetä ennakkorat-

kaisupyyntöä yhteisöjen tuomioistuimelle, on ratkaistava yhteisöjen tuomioistuimen vahvistamien periaatteiden ja tuomioiden mukaisesti (3 artiklan 1 kohta), tarvittaessa Jenardin ja Schlosserin raportteja apuna käyttäen (3 artiklan 3 kohta).

Yleissopimusta sovelletaan luonnollisesti ainoastaan jäsenvaltioihin. Niiden ongelmien ratkaisemiseksi, jotka johtuvat siitä, että Yhdistynyt kuningaskunta on yksityisoikeudellisissa asioissa jaettu erillisiin oikeusjärjestyksiin (Englanti ja Wales, Skotlanti ja Pohjois-Irlanti), mainittu vuoden 1992 laki sisältää säännöksiä mahdollisista toimivaltaristiriidoista Yhdistyneen kuningaskunnan eri alueiden välillä.

4. Nämä säännökset sisältyvät kyseisen lain 16 artiklaan. Siltä osin kuin tällä säännöksellä on merkitystä esillä olevan asian kannalta, siinä säädetään seuraavaa:

"1) Liitteessä 4 (sisältää vuoden 1968 yleissopimuksen II osan muutetun version) mainittuja säännöksiä sovelletaan, kun on kysymys sen määrittämisestä, onko kunkin Yhdistyneen kuningaskunnan alueen tuomioistuimilla taikka jollakin tietyllä tällaisen osan tuomioistuimella toimivalta oikeudenkäynnissä, jossa:

a) oikeudenkäynti koskee vuoden 1968 yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa asiaa 1 artiklan mukaisesti (siitä riippumatta, onko yleissopimuksella vaikutusta oikeudenkäyntiin); ja

b) vastaajan kotipaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa tai oikeudenkäynti liittyy 16 artiklassa mainittuun asiaan (yksinomainen toimivalta kotipaikasta riippumatta).

2) ...

3) Ratkaistaessa liitteen 4 säännöksen merkitystä tai vaikutusta koskevaa kysymystä:

a) on otettava huomioon vuoden 1968 yleissopimuksen II osaa koskevat yhteisöjen tuomioistuimen vahvistamat periaatteet sekä sen antamat mainitun osan säännöksien merkitystä ja vaikutusta koskevat asian kannalta merkitykselliset tuomiot; ja

b) voidaan ottaa huomioon 3 artiklan 3 kohdassa mainitut raportit siinä määrin kuin olosuhteiden mukaan

on relevanttia ja tarkoituksenmukaista, rajoittamatta kuitenkaan a kohdan yleistä sovellettavuutta."

2) ...

3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevissa asioissa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui, tai mahdollisen vahingon kyseessä ollessa sen paikkakunnan tuomioistuimissa, missä vahinko saattaa sattua."

Edellä mainitun liitteen 4 2 artiklan mukaan:

"Jollei tämän osan säännöksistä muuta ilmene, kanne sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka Yhdistyneen kuningaskunnan jollakin alueella, on nostettava tämän alueen tuomioistuimissa."

Saman liitteen 4 5 artiklan mukaan:

"Kanne sellaista vastaajaa vastaan, jolla on kotipaikka jollakin Yhdistyneen kuningaskunnan alueella, voidaan nostaa toisen alueen tuomioistuimessa:

1) sopimukseen perustuvissa asioissa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vaatimuksen perusteena oleva velvoite on täytetty tai on täytettävä;

5. Tämän 4 liitteen 2 artikla ja 5 artiklan 1 ja 3 kohdassa toistetaan siten lähes kirjaimellisesti yleissopimuksen vastaavien artiklojen sanamuoto, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 1978 liittymissopimuksella [1]. Vaikka asiaan liittyvissä asiakirjoissa ei asiasta mainitakaan, on syytä täsmentää, että kun vuoden 1989 liittymissopimuksella tehdyt 5 artiklan 1 kohdan [2] muutokset tulivat voimaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa 1.12.1991, liitteen 4 vastaava muutos tuli voimaan vasta 1.4.1993. Tätä seikkaa on syytä korostaa, koska siitä ilmenee, että vaikka 4 liitteen säännöksissä toistetaan yleissopimuksen vastaavat säännökset, ne on toistettu jäykällä

1 — Lukuun ottamatta välttämättömiä mukautuksia tässä tapauksessa tarkoitettu kansallinen lainsäädäntö itse asiassa poikkeaa yleissopimuksesta, sellaisena kuin sitä on muutettu vuonna 1978, ainoastaan kohdissa, joilla on vain vähäistä merkitystä. Esillä olevaa asiaa varten on syytä huomata esimerkiksi 5 artiklan 3 kohdan viittaavan ainoastaan paikkakuntaan, missä vahinko sattui, eikä paikkakuntaan, missä vahinko olisi saattanut sattua, kuten sitä vastoin vastaavassa liitteen 4 säännöksessä todetaan.

2 — Tämän säännöksen nykyisin voimassa olevassa versiossa säädetään seuraavaa: "sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä; työsopimusta koskevassa asiassa tämä paikkakunta on se, jossa työntekijä tavallisesti työskentelee tai, jollei työntekijä tavallisesti työskentele yhdessä ja samassa valtiossa se paikkakunta, jossa työntekijän palvelukseen ottanut liikepaikka sijaitsee". Vaikka vuoden 1989 liittymissopimuksella tehdyillä muutoksilla ei ole merkitystä esillä olevan asian kannalta, kuten jäljempänä ilmenee, on merkittävää, ettei Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäätäjä katsonut tarpeelliseksi mukauttaa liitteen 4 vastaavaa säännöstä.

ja vanhoillisella tavalla siten, että liitteen 4 tiettynä aikana voimassa oleva sanamuoto ei välttämättä vastaa yleissopimuksen sanamuotoa.

Tältä osin on syytä muistaa, että mainitussa vuoden 1982 laissa säädetään mahdollisuudesta muuttaa liitettä 4 "ottaen huomioon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen vahvistamat vuoden 1968 yleissopimuksen II osaa koskevat periaatteet tai sen antamat tuomiot tämän osan säännösten merkityksestä tai vaikutuksesta" (47 artiklan 1 kohdan b alakohta). Lisäksi siinä täsmennetään, että tällä tavalla tehdyt muutokset sisältävät myös "muutokset, joilla pyritään saamaan aikaan eroavuuksia liitteen 4 ... ja vuoden 1968 yleissopimuksen II osan vastaavien säännösten välillä", sellaisina kuin ne vastaavat yhteisöjen tuomioistuimen tulkintaa (47 artikla, 4 kohta).

Tosiseikat

6. Kertaan esillä olevan oikeudenkäynnin taustalla olevat tosiseikat. Kleinwort Benson Ltd (jäljempänä Kleinwort), Englannissa sijaitseva pankki, ja City of Glasgow District Council (jäljempänä District Council), Glasgown kaupungin paikallishallintoyksikkö, olivat tehneet seitsemän koronvaihtosopimusta [3] vuoden 1982 syyskuussa. Näiden sopimusten täytäntöönpanon yhteydessä Kleinwort oli 9.3.1983 — 10.9.1987 maksanut District Councilille 807 230,31 puntaa.

House of Lords on katsonut 24.1.1991 antamassaan tuomiossa [4], että District Councilin tapaisen paikallisen viranomaisen tekemät koronvaihtosopimukset olivat laittomia, koska mainituilla viranomaisilla ei ollut toimivaltaa tehdä tällaisia sopimuksia. Tästä syystä kyseisen paikallisen viranomaisen ja pankkien välille on syntynyt vaikea riita, jossa pankit yrittävät pidättyä maksuunpantujen rahamäärien maksamiselta tai ne yrittävät periä takaisin ilman toimivaltaa (ultra vires) tehtyjen sopimusten täytäntöönpanon yhteydessä maksetut rahamäärät. Myös District Council on tullut osalliseksi tähän riitaan.

7. Kleinwort nosti 6.9.1991 kanteen viimeksi mainittua vastaan High Court of Justicessa (Queen's Bench Division, Commercial Court) perusteettoman edun palauttamiseksi. District Council vetosi lontoolaisen tuomioistuimen toimivallan puuttumiseen väittä-

3 — Tällaisessa kahden osapuolen välisessä sopimuksessa toinen osapuoli maksaa toiselle tietyn ajanjakson ajan ja säännöllisin aikavälein summia, jotka on laskettu kiinteän koron ja voimassa olevan markkinakoron välisen erotuksen perusteella. Sopimukseen ei liity lainaa, koska pääoma on täysin teoreettinen ja sitä käytetään ainoastaan laskettaessa osapuolten velvollisuutta maksaa mainittu erotus. Tällaisen sopimuksen erityspiirteenä on sen sattumanvaraisuus, sillä sen taloudellinen lopputulos riippuu korkojen tulevaisuuden vaihteluista.

4 — Katso tuomio asiassa Hazell v. Hammersmith and Fulham London Borough Council (1992, 2 A.C.1).

en, että liitteen 4 2 artiklan mukaan vastaajan kotipaikan tuomioistuin eli Glasgown tuomioistuin oli toimivaltainen ratkaisemaan kyseisen riita-asian. Alioikeus hyväksyi tämän väitteen, mutta Kleinwort valitti päätöksestä Court of Appealiin.

Court of Appeal on esittänyt ennakkoratkaisukysymyksen nimenomaan sen ratkaisemiseksi, mikä on Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimivaltainen tuomioistuin tutkimaan asian. Se kysyy, onko palauttamisvaatimusta pidettävä sopimukseen perustuvana vaatimuksena yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetussa merkityksessä vai kuuluuko se saman 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun sopimuksen ulkopuolisen vastuun soveltamisalaan, kun on kysymys ab initio mitättömistä sopimuksista.

8. Asianosaiset ovat samaa mieltä siitä, että kyseiset Lontoossa tehdyt sopimukset kuuluvat Englannin oikeuden soveltamisalaan ja Englanti on sekä "paikkakunta, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä" (liitteen 4 5 artiklan 1 kohta) että "paikkakunta, missä vahinko sattui taikka paikkakunta, missä vahinko saattaa sattua" (liitteen 4 5 artiklan 3 kohta). Tästä syystä on selvää, että molemmissa tapauksissa toimivaltainen tuomioistuin on joka tapauksessa englantilainen tuomioistuin riippumatta siitä, onko kysymys sopimusta koskevasta asiasta vai sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevasta asiasta. Tästä syystä District Councilin väite siitä, että se pitäisi haastaa pääsäännön mukaiseen vastaajan kotipaikan tuomioistuimeen, eli skotlantilaiseen tuomioistuimeen, voidaan hyväksyä ainoastaan jos päädytään siihen lopputulokseen, että esillä olevassa pääasiassa esitetyn kaltainen perusteettoman edun palauttamisvaatimus, ei kuulu 5 artiklan 1 kohdan eikä saman artiklan 3 kohdan soveltamisalaan.

Tuomioistuimen toimivaltaa koskeva kysymys

9. Alustavasti on todettava, ettei yleissopimusta sovelleta pääasian kohteena olevaan toimivaltaristiriitaan, minkä asianosaiset ja asiaa käsittelevä tuomioistuin ovat selvästi myöntäneet. Lisäksi yleissopimuksen johdanto-osassa vahvistetaan sen koskevan sopimusvaltioiden tuomioistuinten *kansainvälistä* toimivaltaa ("tuomioistuintensa kansainvälinen toimivalta") eikä kansallisia alueellista toimivaltaa koskevia ristiriitoja.

Joten vaikka Yhdistyneen kuningaskunnan oikeusjärjestyksen erityispiirteet (erityisesti jako kolmeen oikeusjärjestykseen, lukuun ottamatta House of Lordsin toimivaltaa yksityisoikeudellisissa asioissa) otettaisiin huomioon, ei voida kohtuullisesti ajatella muunlaista itse yleissopimuksen soveltuvuutta koskevaa ratkaisua kansallisessa tuo-

mioistuimessa vireillä olevassa asiassa. [5] Itse asiassa Yhdistynyttä kuningaskuntaa ei missään tapauksessa voida pitää muuna kuin yhtenä sopimusvaltiona edes Brysselin yleissopimuksen kannalta, eikä alueellista toimivaltaa koskevien sisäisten ristiriitojen voida katsoa kuuluvan yleissopimuksen soveltamisalaan.

10. Esillä olevassa tapauksessa riita kuuluu siten kansallisen säännöksen eikä yleissopimuksen säännöksen soveltamisalaan. Siten on alustavasti syytä määrittää, onko yhteisöjen tuomioistuimella toimivalta tulkita yleissopimuksen säännöstä silloin, kun kansallinen säännös, joka on ainoa sovellettava säännös, toistaa lähes kirjaimellisesti yleissopimuksen vastaavien säännösten sisällön ja mainitun lain mukaan kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon yhteisöjen tuomioistuimen samaa oikeudenalaa koskeva oikeuskäytäntö (16 artiklan 3 kohdan b alakohta) olematta kuitenkaan velvollinen soveltamaan sitä.

Tämä on uusi ongelma ainoastaan yleissopimuksen tulkinnan osalta. Sitä vastoin yhteisöjen tuomioistuinta on perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisella ennakkoratkaisukysymyksellä usein pyydetty tulkitsemaan yhteisöoikeutta sellaisissa tapauksissa, jotka eivät kuulu yhteisöoikeuden vaan kansallisen oikeuden soveltamisalaan, kun viimeksi mainitussa viitataan yhteisöoikeuden säännöksiin määritettäessä täysin kansallisessa tilanteessa sovellettavia säännöksiä. Tällaisissa tapauksissa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut olevansa toimivaltainen ratkaisemaan ennakkoratkaisukysymykset. [6]

11. Yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan vahvistamiseksi pääasian asianosaiset sekä Saksan ja Espanjan hallitukset ovat viitanneet juuri yhteisöjen tuomioistuimen tuomioihin asioissa, joissa tämä on katsonut olevansa toimivaltainen, vaikka oli selvästi kysymys täysin kansallisista asioista, jotka kuuluivat kansallisen oikeuden eikä yhteisöoikeuden soveltamisalaan. Korostaen esillä olevan tapauksen erilaisuutta verrattuna aikaisemmin ratkaistuihin tapauksiin Ranskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio ovat sitä vastoin katsoneet, ettei yhteisöjen tuomioistuin ollut toimivaltainen.

Mielestäni on siten tarkoituksenmukaista lyhyesti tutkia edellä mainittua oikeuskäytäntöä.

5 — Katso Cheshire and North's: *Private International Law*, s. 335; Anton ja Beaumont: *Civil Jurisdiction in Scotland*: Supplement, 1987, erityisesti s. 7, sekä O'Malley ja Layton: *European Civil Practice*, 1989, 41.09 ja 36.04 kohta. Yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan puuttumisesta sellaista Yhdistyneen kuningaskunnan lakia koskevan tulkinnan yhteydessä, jolla sopimusvelvoitteista tehdyn Rooman sopimuksen säännökset on saatettu sovellettaviksi Yhdistyneen kuningaskunnan sisäisissä ristiriidoissa, katso myös Jayme ja Kohler: "Das internationale Privat- und Verfahrensrecht der EG auf dem Wege zum Binnenmarkt", *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, 1990, s. 358.

6 — Katso yhdistetyt asiat C-297/88 ja C-197/89, Dzodzi, tuomio 18.10.1990 (Kok. 1990, s. I-3763); asia C-231/89, Gmurzynska-Bscher, tuomio 8.11.1990 (Kok. 1990, s. I-4003), sekä asia C-384/89, Tomatis ja Fulchiron, tuomio 24.1.1991 (Kok. 1991, s. I-127, tiivistelmä julkaistu). Katso myös tuomio asiassa C-88/91, Federconsorzi, tuomio 25.6.1992 (Kok. 1992, s. I-4035).

12. Yhteisöjen tuomioistuin aloitti tämän suuntaisen oikeuskäytännön 26.9.1985 asiassa Thomasdünger [7] antamallaan tuomiolla. Tällöin se vahvisti ensimmäisen kerran periaatteen, jonka mukaan kansallisen tuomioistuimen asiana on "arvioida kunkin asian tosiseikkojen perusteella, onko ennakkoratkaisu tarpeen sen tutkittavana olevan asian ratkaisemiseksi". Tämän vuoksi se antoi kansalliselle tuomioistuimelle tulkintaratkaisun tietyistä yleistä tullitariffia koskevista nimikkeistä, vaikka asia ei selvästikään kuulunut yhteisöoikeuden soveltamisalaan ja oli selvää, että kansallinen viranomainen oli erilaisia tapauksia (eli tuotteiden tuonti toisesta jäsenvaltiosta eikä kolmannesta valtiosta) käsitellessään käyttänyt tulkinnanalaisia tariffinimikkeitä viitteenomaisesti.

Yhteisöjen tuomioistuin noudatti yksityiskohtaisempaa ja kehittyneempää ajattelutapaa tätä seuraavissa tuomioissa asioissa Dzodzi [8] ja Gmurzynska-Bscher [9], joissa se katsoi olevansa toimivaltainen lausumaan sellaisten yhteisöoikeuden säännösten tulkinnasta, joihin jäsenvaltion kansallisessa oikeudessa viitattiin määritettäessä täysin tämän valtion sisäisissä tilanteissa sovellettavia säännöksiä. Täsmällisemmin sanoen tuomiossaan asiassa Dzodzi yhteisöjen tuomioistuin antoi kansalliselle tuomioistuimelle tiettyjä direktiivin 64/221/ETY [10] säännöksiä koskevan tulkintaratkaisun huolimatta mainitun direktiivin 2 artiklasta, jossa pääasian kantajan tapausta muistuttava tilanne on nimenomaisesti jätetty direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuin lausui tuomiossaan asiassa Gmurzynska-Bscher useiden yhteistä tullitariffia koskevien nimikkeiden tulkinnasta sellaisen riidan yhteydessä, joka ei koskenut suoraan tätä tariffia vaan jäsenvaltion kansallisen oikeuden säännöstä, jossa viitattiin nimenomaisesti yhteisön tariffinimikkeistöön määritettäessä tuonnin liikevaihtoon perustuvan maksun suuruutta. [11]

13. Näissä kahdessa tapauksessa yhteisöjen tuomioistuin perusteli toimivaltaansa lähinnä kahdella väitteellä muistutettuaan, että 177 artikla on tarkoitettu palvelemaan yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välistä yhteistyötä ja että yksinomaan kansallisten tuomioistuinten asiana on arvioida yhteisöjen tuomioistuimelle esittämiensä kysymysten tarpeellisuus sekä merkitys. Toisaalta se on korostanut sitä, että "... yhteisön oikeusjärjestelmän kannalta on ilmeisen edullista tulkita kaikkia yhteisöoikeuden säännöksiä yhtenäisellä tavalla riippumatta niiden soveltamisoloista, jotta tulevaisuudessa vältettäisiin niiden erilaiset tulkinnat" [12]. Toisaalta se on huomauttanut, että esillä olevaa muistuttavia tapauksia ei ole jätetty perustamissopimuksen 177 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle ja täsmällisemmin sanottuna "177 artiklan sanamuodosta tai sillä luodun menettelyn tarkoituksesta ei käy ilmi, että perustamissopimuksen laatijat olisi-

7 — Asia 166/84, Thomasdünger (Kok. 1985, s. 3001, 11 kohta).

8 — Edellä mainittu tuomio, 26— 43 kohta.

9 — Edellä mainittu tuomio, 15— 25 kohta.

10 — Ulkomaalaisten liikkumista ja oleskelua koskevien, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä kansanterveyteen perustuvien erityistoimenpiteiden yhteensovittamisesta 25 päivänä helmikuuta 1964 annettu neuvoston direktiivi (EYVL 56, s. 850).

11 — Edellä mainittujen asioiden Tomatis ja Fulchiron tosiseikat ovat olennaisilta osiltaan samanlaiset.

12 — Edellä mainittu tuomio asiassa Dzodzi, 37 kohta; edellä mainittu tuomio asiassa Gmurzynska-Bscher, 24 kohta.

vat tarkoittaneet jättää yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan ulkopuolelle ennakkoratkaisupyynnöt, jotka koskevat yhteisön säännöstä sellaisessa erityistapauksessa, jossa jäsenvaltion kansallisessa oikeudessa viitataan tällaisen säännöksen sisältöön määritettäessä tämän valtion täysin sisäisessä tilanteessa sovellettavia säännöksiä". [13]

Yhteisöjen tuomioistuin on samoista syistä katsonut olevansa toimivaltainen lausumaan ennakkokysymyksenä yhteisön säännöksestä, johon sopimuksessa oleva säännös, ei kansallinen säännös, viittasi. Tässä oli kysymys sopimuksen asianosaisen taloudellisen vastuun rajojen määrittämisestä. [14]

14. On myös syytä kiinnittää erityistä huomiota tuomioon asiassa Fournier [15], jossa yhteisöjen tuomioistuin lausui yhteisön direktiivin [16] sisältämän ilmaisun "alue, jossa ajoneuvolla on pysyvä kotipaikka" tulkinnasta, vaikka direktiivi ei selvästikään soveltunut kyseiseen tapaukseen, vaan siihen sovellettiin vakuutuksenantajien keskustoimistojen välistä sopimusta, jossa toistetaan kirjaimellisesti monta direktiivin säännöstä ja erityisesti kyseistä käsitettä koskeva säännös. [17] Kansallinen tuomioistuin kuitenkin pyysi yhteisöjen tuomioistuimelta tätä ilmaisua koskevaa tulkintaratkaisua määrittääkseen kyseisistä vakuutuslaitoksista korvausvelvollisen toimiston. Tällainen kysymys on täysin direktiivin soveltamisalan ulkopuolella.

Tutkimatta toimivaltaansa tällaisessa asiassa [18] yhteisöjen tuomioistuin antoi kuitenkin pyydetyn tulkintaratkaisun, vaikka se totesi, että "sopimuksessa käytetyllä sanamuodolla ... ei välttämättä tarvitse olla sama merkitys kuin direktiivin sanamuodolla". Ottaen huomioon, että direktiivillä ja sopimuksella on eri tarkoitukset, se kuitenkin lopulta täsmensi, että "... kansallisen tuomioistuimen, jolla on yksinomainen toimivalta tulkita kansallisten vakuutuslaitosten välistä sopimusta, on antaa sopimuksessa käytetyille ilmaisuille tarkoituksenmukaiseksi katsomansa tulkinta ilman, että se olisi tässä suhteessa sidottu siihen merkitykseen, joka direktiivin vastaavalle ilmaisulle on annettu" (23 kohta).

13 — Edellä mainittu tuomio asiassa Dzodzi, 36 kohta; edellä mainittu tuomio asiassa Gmurzynska-Bscher, 25 kohta.

14 — Edellä mainittu tuomio asiassa Federconsorzi, 7— 10 kohta.

15 — Asia C-73/89, tuomio 12.11.1992 (Kok. 1992, s. I-5621).

16 — Täsmällisemmin sanottuna moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 24 päivänä huhtikuuta 1972 annetun neuvoston direktiivin (EYVL L 103, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1983 annetulla neuvoston direktiivillä 84/5/ETY (EYVL 1984 L 8, s. 17), 1 artiklan 4 kohta.

17 — Erityisesti on syytä huomata, että kyseiseen sopimukseen kuuluvan täydentävän sopimuksen 2 artiklan d alakohdan mukaan kaikki ilmaisua "alue, josssa ajoneuvolla on pysyvä kotipaikka" koskevat tulkintariidat ratkaistaan "kolmen välimiehen muodostamassa kollegiossa".

18 — Pidän tarpeellisena täsmentää, että tätä edeltävässä asiassa yhteisöjen tuomioistuin, jota oli pyydetty tulkitsemaan suoraan kyseisen sopimuksen erästä säännöstä, oli katsonut, ettei sillä ollut toimivaltaa, koska tätä sopimusta ei voitu "pitää yhteisön toimielimen antamana säädöksenä, koska yksikään yhteisön toimielin ei ollut osallistunut sen tekemiseen" (asia 152/83, Demouche ym., tuomio 6.10.1987, Kok. 1987, s. 3833, 19 kohta).

15. Lyhyesti sanottuna tutkimissani tapauksissa on riittänyt, että kansallisen tuomioistuimen esittämät kysymykset koskevat jollakin tavalla yhteisöoikeuden tulkintaa, jotta yhteisöjen tuomioistuin katsoo olevansa toimivaltainen ratkaisemaan asian. Yhteisöjen tuomioistuin on harjoittanut tätä toimivaltaa täysin tietoisena siitä, että sen tulkinta [19] voi osoittautua tarpeelliseksi yhteisön oikeusjärjestelmälle vasta *tulevaisuudessa* eikä siitä mahdollisesti ole hyötyä kansalliselle tuomioistuimelle. [20]

16. Juuri mainitussa oikeuskäytännössä ei ole käsitelty esillä olevan tyyppistä tapausta. Ensinnäkin tässä on kysymys pyynnöstä, joka on osoitettu yhteisöjen tuomioistuimelle yleissopimuksen tulkinnasta tehdyn vuoden 1971 pöytäkirjan nojalla, ei EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla. Toiseksi suurimmassa osassa edellä mainituista tapauksista oli kysymys pelkästä kansallisen oikeuden viittauksesta yhteisöoikeuteen, kun taas esillä olevassa asiassa on kysymys yleissopimuksen lähes kirjaimellisesta toistamisesta.

On siten syytä pohtia, muuttavatko nämä kaksi tekijää kysymyksenasettelun ja voivatko ne tästä syystä johtaa erilaiseen ratkaisuun, kuten Ranskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ja komissio itse väittävät.

17. Ottaen huomioon edellä mainitun oikeuskäytännön perustana olevat edellytykset ja perustelut, mielestäni on annettava kielteinen vastaus. Ensinnäkin näiden kahden ennakkoratkaisukysymyksen, eli vuoden 1971 pöytäkirjaan perustuvan kysymyksen ja 177 artiklaan perustuvan kysymyksen, välinen ero on lähinnä muodollinen tai jopa keinotekoinen, ei aineellinen. Tosiasiassa on vaikea ymmärtää, miksi ratkaisu olisi erilainen sen mukaan, kuuluuko asia yleissopimuksen soveltamisalaan kuten tässä tapauksessa vai yhteisöoikeuden soveltamisalan ulkopuolelle kuten asiassa Dzodzi. Itse asiassa molemmissa tapauksissa ennakkoratkaisupyynnön loogiset vaatimukset ja oikeudellinen perusta ovat samat: antaa kansalliselle tuomioistuimelle sen pyytämä tulkintaratkaisu yhteisöoikeuden ja yleissopimuksen tulkinnan sekä soveltamisen yhtenäisyyden turvaamiseksi silloin, kun ennakkoratkaisu on tarpeen tuomion antamiseksi asiassa, jossa (suppeasti ajatellen yhteisöoikeuden tai yleissopimuksen) kyseistä säännöstä sovelletaan.

Mielestäni tältä kannalta ei ole erityisen merkittävää, että esillä olevassa tapauksessa ei ole kysymys viittauksesta yhteisöoikeuteen vaan yleissopimuksen useiden säännösten toistamisesta. Itse asiassa säännöksen sisällöllä tai kirjaimellisella sanamuodolla ei ole merkitystä, vaan tärkeää on se, onko kysymys yhteisön säännöksestä vai ei (siitä riippumatta,

19 — Edellä mainittu tuomio asiassa Dzodzi, 37 kohta. Toisaalta yhteisöjen tuomioistuin täsmensi, että "niiden rajojen huomioon ottaminen, jotka kansallinen lainsäätäjä on asettanut yhteisöoikeuden soveltamiselle täysin kansallisiin tilanteisiin, joihin sitä sovelletaan ainoastaan kansallisen lain välityksellä, kuuluu kansallisen oikeuden alaan ja tästä syystä jäsenvaltion tuomioistuinten yksinomaiseen toimivaltaan" (42 kohta). Samoin katso myös edellä mainittu tuomio asiassa Federconsorzi, 10 kohta.

20 — Edellä mainittu tuomio asiassa Fournier, 23 kohta.

onko kysymys kansallisesta normista tai sopimukseen taikka yleissopimukseen sisältyvästä normista). Kuten edellä mainitusta asiasta Fournier ilmenee, yhteisöjen tuomioistuinkaan ei ole tehnyt eroa sen suhteen, onko yhteisön säännöksen sisältöön viitattu vai onko yhteisön säännös kirjaimellisesti jäljennetty.

18. Tämän sanottuani en halua ehdottaa yhteisöjen tuomioistuimelle asiassa Dzodzi omaksutun ratkaisun noudattamista tässä tapauksessa, vaan ehdottaisin vastakkaista ratkaisua. Seuraavaksi esitetty argumentointi käsittää myös 177 artiklan nojalla esitetyn ennakkoratkaisupyynnön, vaikka keskityn kin esillä olevaa asiaa koskeviin seikkoihin.

Tässä kohdassa katson aiheelliseksi selvittää ne syyt, joiden perusteella olen tullut siihen johtopäätökseen, ettei yhteisöjen tuomioistuimen pidä vastata kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen.

19. Ensinnäkin yleissopimusta ei ole tarkoitettu sovellettavaksi yhden sopimusvaltion tuomioistuinten välisiin alueellista toimivaltaa koskeviin ristiriitoihin; sitä ei ole tehty tätä varten. Kuten edellä on esitetty, yleissopimusta sovelletaan ainoastaan kansainvälistä toimivaltaa koskeviin ristiriitoihin. Tätä ilmaisua on yleisesti käytetty oikeuskirjallisuudessa ja se tarkoittaa eri valtioiden tuomioistuinten välisiä toimivaltaristiriitoja.

Esillä olevassa tapauksessa yleissopimuksen kyseistä säännöstä ei sovelleta sellaisenaan, vaan sitä on käytetty mallina sovellettavaa kansallista säännöstä laadittaessa. Kysymyksessä on joka tapauksessa kaksi ehdottomasti erillistä säännöstä — kansallinen säännös ja sen yleissopimuksesta otettu malli. Niiden alkuperän ja asiayhteyden erilaisuuden lisäksi niitä myös sovelletaan erilaisissa tilanteissa. Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta antaa ennakkoratkaisuja yleissopimuksen tulkinnasta vuoden 1971 pöytäkirjan nojalla voi perustua vain yleissopimuksen soveltamisalaan. Pitäisi olla kaikille selvää, että jollei kysymys ole yleissopimuksen soveltamisesta, yhteisöjen tuomioistuin ei myöskään ole toimivaltainen tulkitsemaan sitä. [21]

21 — Tältä osin on erityisen merkittävä julkisasiamies Darmonin asiassa Dzodzi antama saman suuntainen ratkaisuehdotus, joka koskee sellaisten yhteisön säännösten tulkintapyyntöä, joiden sisältöön kansallisessa oikeudessa on viitattu täysin kansallisen asian ratkaisemiseksi. Erityisesti on syytä korostaa sitä samalla ilmeistä ja yleisen oikeusteorian perusperiaatteiden kannalta kiistatonta sekä valaisevaa ja terävää näkemystä, jonka mukaan "yhteisöoikeuden soveltamisalan ulkopuolella ei ole olemassa yhteisöoikeutta: sen oikean soveltamisen kannalta on siten tärkeää sen yhtenäisyys ratione personae ja ratione materiae, jonka se itse määrittelee. Se, että yhteisöjen tuomioistuimen tässä yhteydessä noudattamia käsitteitä voidaan käyttää yksipuolisesti tietyn kansallisen lainsäädännön näkökannan selvittämiseksi, ei laajenna yhteisöoikeuden soveltamisalaa eikä siten myöskään yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa" (s. 3778, 11 kohta).

20. Tässä tapauksessa yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa, eikä sen toimivallalle olisi syytäkään. Itse asiassa yhteisöjen tuomioistuimelle myönnetty "keskitetty" tulkintaoikeus vastaa tunnetusti sitä vaatimusta, jonka mukaan toimivaltasääntöjä ja tuomioiden tunnustamista koskevia sääntöjä on sovellettava yhtenäisesti yleissopimuksen allekirjoittajavaltioissa ja yhteisön jäsenvaltioissa. Yhtenäisyys puolestaan vastaa vaatimusta, jonka mukaan yhteisön perusvapauksia täydennetään tuomioiden vapaalla liikkuvuudella yhteisössä. Molemmissa tapauksissa ainoa tavoite on yhdentyminen.

Tärkeää on se, että Heidelbergin ja Napolin tuomioistuinten välinen toimivaltaristiriita pitäisi ratkaista samalla tavalla kuin Trierin ja Venetsian tuomioistuinten välinen toimivaltaristiriita, silloin kun on tarpeen ja välttämätöntä ratkaista samankaltaiset toimivaltaristiriidat samalla tavalla yhteisön alueella. Ellei juuri esitetty edellytys kuitenkaan täyty, yhtenäinen ja keskitetty tulkinta ei enää ole tarpeen tai edes hyödyksi. Ratkaistaessa Heidelbergin ja Trierin tuomioistuinten välistä alueellista toimivaltaristiriitaa, ei ole mitenkään välttämätöntä päätyä samanlaiseen ratkaisuun kuin Napolin ja Venetsian tuomioistuinten välisessä toimivaltaristiriidassa. Tällaisessa tapauksessa yhteisöjen tuomioistuinten toimivalta tulkita yleissopimusta ei tule kysymykseen, koska yleissopimusta ei sovelleta. Tämä pätee myös silloin kun saksalainen tai italialainen toimivaltasäännös on sanamuodoltaan sama kuin yleissopimuksen vastaava säännös, koska samaa säännöksen mallia ei välttämättä tulkita samalla tavalla. Toisin sanoen yleissopimuksen "järjestelmä" kokonaisuudessaan ei koske täysin kansallisia tilanteita, kuten yhden valtion tuomioistuinten välisiä alueellista toimivaltaa koskevia ristiriitoja.

21. Tarkoitukseni ei kuitenkaan ole kieltää, etteikö yhden valtion sisäistä alueellista toimivaltaristiriitaa ratkaistaessa paras ratkaisu voitaisiin saavuttaa ottamalla huomioon kansainvälisellä tai yhteisön tasolla kansainvälisissä toimivaltaristiriidoissa noudatetut ratkaisut. Sitä paitsi on varsin mahdollista, että tällainen tilanne syntyy useimmiten sellaisissa valtioissa, joiden oikeusjärjestys on erilainen eri maantieteellisillä tai hallinnollisilla alueilla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että mallina käytettyä lainsäädäntöä tulkittaisiin samalla tavalla kuin siinä oikeusjärjestyksessä, jossa se on säädetty. Päin vastoin, silloin kun lainsäätäjä käyttää mallinaan muussa oikeusjärjestyksessä jo olemassa olevaa säännöstä, se ei voi olettaa, että sen "omaa" säännöstä sen "omassa" maassa tulkittaisiin aina samalla tavalla kuin siinä maassa, jossa mallina käytetty säännös on säädetty (esimerkiksi Code Napoléon) siten, että viimeksi mainitun valtion tuomioistuinten voitaisiin lopulta edellyttää huolehtivan mainitun säännöksen tulkinnasta.

Lopuksi mielestäni on aivan tavanomaista, että eri valtioiden oikeusjärjestyksissä noudatetaan erilaisia sääntöjä alueellista toimivaltaa

koskevia ristiriitoja ratkaistaessa. Mielestäni on yhtä tavanomaista, että vaikka eri valtioissa on omaksuttu sama normatiivinen ratkaisu, kussakin näistä valtioista voidaan päätyä samansisältöisen säännöksen erilaiseen tulkintaan.

22. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö vahvistaa edellä esitettyjen huomautusten perusteltavuuden. Yhteisöjen tuomioistuin on useaan kertaan todennut, että on välttämätöntä, tai ainakin mahdollista, että EY:n perustamissopimusta tulkitaan eri tavalla kuin kolmansien valtioiden kanssa tehtyjen sopimusten säännöksiä, vaikka niiden sisältö olisi kirjaimellisesti samanlainen. [22]

On huomattava, että tällainen näkökanta on vahvistettu juuri esillä olevaa asiaa muistuttavassa yksittäistapauksessa. Kuten edellä on todettu, yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt tuomiossaan asiassa Fournier [23], että "sopimuksessa käytetty sanamuoto ei välttämättä tarkoita samaa kuin direktiivin sanamuoto". Tässä oli kysymys direktiivin säännöksestä, joka oli toistettu eräässä yksityisoikeudellisessa sopimuksessa jäsenvaltioiden vakuutuslaitosten välillä.

23. Toinen syy, jonka vuoksi yhteisöjen tuomioistuin ei mielestäni ole toimivaltainen esillä olevassa asiassa, on se, ettei yleissopimuksen 5 artiklaa koskeva tulkintapyyntö täytä vuoden 1971 pöytäkirjan 3 artiklan mukaista edellytystä, koska tulkintaratkaisu ei ole välttämätön pääasian ratkaisemiseksi sekä se, ettei tulkinnalla kuitenkaan olisi sitovaa vaikutusta.

Tämä ilmenee selvästi jo edellä esitetystä kyseisestä kansallisesta lainsäädännöstä, jossa toisaalta nimenomaisesti säädetään mahdollisuudesta tehdä muutoksia, joiden tarkoituksena on saada aikaan eroavaisuuksia liitteen 4 säännösten ja yleissopimuksen vastaavien säännösten välillä, sellaisina kuin yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut niitä. Toisaalta mainitussa lainsäädännössä ei velvoiteta kansallista tuomioistuinta ratkaisemaan asiaa yhteisöjen tuomioistuimen antaman tulkinnan mukaisesti. Kansallisella säännöksen säätämällä tulkinnan sitovalla vaikutuksella ei kuitenkaan olisi oikeusvaikutusta (tamquam non esset), koska kansallinen lainsäätäjä ei voi tai ei saa pätevästi säätää tällaista vaikutusta. Itse asiassa tulkinnan

22 — Katso asia 270/80, Polydor ja RSO Records, tuomio 9.2.1982 (Kok. 1982, s. 329) sekä tuomio asia 104/81, Kupferberg, tuomio 26.10.1982 (Kok. 1982, s. 3641, 30 kohta). Katso myös 14.12.1991 annettu lausunto 1/91 (Kok. 1991, s. I-6079), jossa yhteisöjen tuomioistuin toisti, että "sopimuksen säännösten ja vastaavien yhteisön säännösten sanamuodon yhdenmukaisuus ei tarkoita, että niitä olisi välttämättä tulkittava samalla tavalla. Itse asiassa kansainvälistä sopimusta on tulkittava sen tavoitteiden mukaisesti eikä ainoastaan sen sanamuodon perusteella" (14 kohta).

23 — Edellä mainittu tuomio, 22 kohta.

sitova vaikutus voi perustua ainoastaan pöytäkirjan tai yleissopimuksen säännökseen, jollaista tässä tapauksessa ei ole.

24. Lisäksi on syytä huomata, että yhteisöjen tuomioistuin on eräässä yhteydessä todennut, ettei sen tulkinnalla ole sitovaa vaikutusta silloin, kun tulkittavaa säännöstä ei sellaisenaan sovelleta kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevaan asiaan. Edellä mainitussa asiassa Fournier yhteisöjen tuomioistuin itse asiassa antoi kansalliselle tuomioistuimelle tämän pyytämän tulkintaratkaisun, jonka asianosaiset olivat sopimuksensa mukaan saattaneet välimiestuomioistuimen käsiteltäväksi; samalla yhteisöjen tuomioistuin myönsi, ettei sen tulkinta välttämättä sitonut kansallista tuomioistuinta, ottaen huomioon, että direktiivissä ja sopimuksessa käytetyllä samalla sanamuodolla saattaa olla eri merkitys ja että lopulta "... kansallisella tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta tulkita kansallisten vakuutustoimistojen välistä sopimusta ja sen asiana on tulkita sopimuksessa käytettyä sanamuotoa sen mielestä asianmukaisella tavalla *ilman, että se olisi tässä suhteessa sidottu siihen merkitykseen, joka direktiivin vastaavalle ilmaisulle on annettu*" [24]. Tällä tavalla yhteisöjen tuomioistuin on myöntänyt, ettei sen 177 artiklan nojalla antamalla tuomiolla ollut sitovaa vaikutusta.

Se, että yhteisöjen tuomioistuin antoi mainitussa tapauksessa pyydetyn tulkintaratkaisun todeten, että se ei sitonut kansallista tuomioistuinta, voi herättää vain vakavia epäilyksiä. Itse asiassa ennakkoratkaisujärjestelmän logiikan vastaista on todeta, että pyydetty ja annettu yleissopimuksen tai yhteisöoikeuden tulkintaratkaisu ei sido kysymyksen esittänyttä tuomioistuinta. Näin on etenkin kun otetaan huomioon, että vajaa vuosi tätä aikaisemmin yhteisöjen tuomioistuin oli tiettyjä periaatekysymyksiä pohtiessaan nimenomaan huomauttanut, "ettei voida sallia, että yhteisöjen tuomioistuimen (Euroopan vapaakauppaliiton [EFTA] jäsenvaltioiden) kansallisille tuomioistuimille antamilla vastauksilla olisi ainoastaan neuvoa-antava eikä pakottava vaikutus. Tällöin muutettaisiin ETY:n perustamissopimuksessa yhteisöjen tuomioistuimelle varattua tehtävää pakottavia tuomioita antavana tuomioistuimena" [25].

25. Toisaalta mielestäni on samankaltaisissa tapauksissa kehittyneen yhteisöjen vakiintuneen oikeuskäytännön [26] vastaista avoimesti

24 — Edellä mainittu tuomio asiassa Fournier, 23 kohta; korostus Tesauron tekemä.

25 — Edellä mainittu lausunto 1/91, 61 kohta.

26 — Viittaan erityisesti tuomioihin seuraavissa asioissa: C-343/90, Lourenço Dias, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4673), asia C-83/91, Meilicke, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4871, 31— 33 kohta), sekä asia C-428/93, Monin Automobiles II, määräys 16.5.1994 (Kok. 1994, s. I-1707, 13— 16 kohta). Tietyt kirjoittajat ovat lisäksi usein korostaneet, että yhteisöjen tuomioistuimen osoittaman tarkoituksen (eli erilaisten tulkintojen välttäminen tulevaisuudessa) mukaisesti olisi epäilemättä ollut tarpeellisempaa antaa kansalliselle tuomioistuimelle sen pyytämä ratkaisu sellaisissa tapauksissa kuin Foglia v. Novello (asia 104/79, tuomio 11.3.1980, Kok. 1980, s. 745) pikemmin kuin tapauksissa, jotka muistuttavat esillä olevaa asiaa. Tämä johtuu olennaisesti siitä, että ensimmäinen tilanne koskee tapauksia, jotka selvästi kuuluvat yhteisöoikeuden soveltamisalaan ja jotka saattavat esiintyä tulevaisuudessa, kun taas toisessa tapauksessa on kysymys täysin kansallisista tilanteista, joilla ei ole minkäänlaista "todellista" liittymää yhteisöoikeuteen. Katso Rodière: "Sur les effets directifs du droit (social) communautaire", RTDE, 1991, s. 565, erityisesti s. 569 ja seur.

hyväksyä, että yhteisöjen tuomioistuin voisi tulkita jotakin säännöstä ainoastaan tulevaisuuden tarkoituksia varten ("erilaisten tulkintojen välttämiseksi tulevaisuudessa" [27]), vaikka tulkintaratkaisu ei olisi tarpeen pääasian ratkaisua varten eikä se sitoisi kansallista tuomioistuinta. Kansallisen tuomioistuimen ja yhteisön tuomioistuimen välistä yhteistyötä ja ennakkoratkaisujärjestelmää ei voida käyttää muihin tarkoituksiin kuin tuomion antamista varten tietyssä konkreettisessa tapauksessa. Tekninen apu taikka oikeudellisten neuvojen antaminen eivät kuulu vuoden 1971 pöytäkirjan tai perustamissopimuksen 177 artiklan mukaiseen järjestelmään.

Tässä yhteydessä pidän perusteettomana yhteisöjen tuomioistuimen toteamusta, jonka mukaan 177 artiklan sanamuodosta ei ilmene, vaikka sitä tulkittaisiin sen tarkoituksen mukaisesti, että perustamissopimuksen laatijat olisivat tarkoittaneet jättää yhteisön säännöksen tulkinnan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan ulkopuolelle sellaisissa tapauksissa, joissa yhteisön säännöstä ei sellaisenaan sovelleta kyseiseen yksittäistapaukseen [28], eli silloin kun asia ei varmasti kuulu yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan. Vaikka on lukuisia tapauksia, joita ei ole nimenomaisesti jätetty tämän toimivallan ulkopuolelle, niiden ei silti voida katsoa kuuluvan toimivaltaan; tämä pätee a fortiori yhteisön järjestelmässä, joka epäilemättä perustuu johdetun toimivallan periaatteeseen.

26. Lopuksi kun pidetään mielessä, että yhteisöoikeuteen tai itse yleissopimukseen perustuva erilainen lainsäädäntö ei enää ole poikkeus, tuskin voidaan jättää huomioimatta niitä riskejä, jotka seuraisivat muuhun kuin edellä esitettyyn tulokseen johtavasta oikeuskäytännöstä. Erityisesti esillä olevassa tapauksessa riittää esimerkiksi EFTA:n ja yhteisön jäsenvaltioiden välillä tehty Luganon yleissopimus [29]: suurin osa tämän yleissopimuksen artikloista on suoraan lainattu Brysselin yleissopimuksesta. Tästä ei kuitenkaan voida päätellä, että yhteisön tuomioistuin olisi automaattisesti toimivaltainen tulkitsemaan yleissopimuksen säännöksiä, kun jäsenvaltion tuomioistuin esittää kysymyksen ja toimivaltaristiriita koskee yhteisön jäsenvaltion ja EFTA:n jäsenvaltion tuomioistuimen välistä toimivaltaa. [30] Esimerkkinä yhteisöoikeutta stricto sensu koskevasta asiasta voidaan mainita perustamissopimuksen 85 artikla, jota on käytetty mallina esimerkiksi Italian kilpailuoikeudessa, jossa toistetaan (lain 2 artiklassa) mutatis mutandis tämä artikla ja jossa nimenomaises-

27 — Edellä mainittu tuomio asiassa Dzodzi, 37 kohta.

28 — Edellä mainittu tuomio asiassa Dzodzi, 36 kohta; edellä mainittu tuomio asiassa Gmurzynska-Bscher, 25 kohta.

29 — EYVL 25.11.1988, L 319, s. 1.

30 — Tältä osin katso Kohler: "Ein internationales Zivilverfahrensrecht für Gesamteuropa", Jayme (toim.), Heidelberg, 1992, s. 24 ja seur.

ti viitataan yhteisön oikeuskäytännössä vallitseviin periaatteisiin [31]: en usko, että italialainen tuomioistuin voisi pyytää yhteisön tuomioistuimelta perustamissopimuksen 85 artiklaa koskevaa tulkintaratkaisua soveltaakseen vastaavaa kansallista säännöstä; olen ainakin vakuuttunut, ettei yhteisöjen tuomioistuin antaisi sille vastausta.

27. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, ettei yhteisöjen tuomioistuin anna pyydettyä ennakkoratkaisua. Koska yleissopimusta ei sovelleta, ei pöytäkirjaakaan sovelleta, minkä vuoksi yhteisöjen tuomioistuimen toimivallalle ei ole oikeudellista perustaa.

Lisäksi on selvää, että esittämäni kannanotto ei koske ainoastaan vuoden 1971 pöytäkirjan nojalla tehtyä ennakkoratkaisupyyntöä vaan myös perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla tehtyä ennakkoratkaisupyyntöä. Täsmällisemmin sanottuna ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin harkitsee uudelleen asian Dzodzi mukaista oikeuskäytäntöä aineellisilta osin ja vastauksen yksityiskohtaisuudesta huolimatta. En voi puoltaa tätä oikeuskäytäntöä pääasiallisesti sen vuoksi, että yleisen oikeusteorian kannalta se on ennakkoratkaisujärjestelmän [32] taustalla olevan logiikan vastainen, koska se kieltämättä johtaa todelliseen oikeudenkäyntimenettelyn väärinkäyttöön [33], ja sen vuoksi, että se on rajoitetummin mutta yhtä ilmeisesti yhteisöjen tuomioistuimen viimeaikaisen ennakkoratkaisupyyntöjä koskevan oikeuskäytännön vastainen. [34]

28. Edellä esitetyistä syistä olen sitä mieltä, että yhteisöjen tuomioistuimen on katsottava, ettei sillä ole toimivaltaa ratkaista Court of Appealin esittämiä ennakkoratkaisukysymyksiä. Mielestäni ei täten myöskään ole syytä tutkia asian aineellisia perusteita.

31 — Kilpailun ja markkinoiden suojelusta 10.10.1990 annettu laki N:o 287 (GURI nro 240, 13.10.1990). Kyseisen lain 1 pykälän 4 momentissa itse asiassa säädetään, että "tämän osan säännöksiä tulkitaan Euroopan yhteisöjen kilpailuoikeuden periaatteiden mukaisesti".

32 — Katso myös julkisasiamies Mancinin edellä mainitussa asiassa Tomasdünger (s. 3302) esittämä ratkaisuehdotus.

33 — Tältä osin on esitetty, että katsoessaan olevansa toimivaltainen asiassa Dzodzi yhteisöjen tuomioistuin on unohtanut, että "sen toimivalta on yksinomaan johdettua toimivaltaa" ja tästä syystä "se on ylittänyt toimivaltansa tai se on katsonut, että sille voitiin kansallisella lainsäädännöllä myöntää toimivalta, mikä on molemmissa tapauksissa väärin" (Denis Martin, "Du bon usage de l'article 177", *Revue de jurisprudence de Liège, Mons et Bruxelles*, 1991, s. 189 ja seur.).

34 — Viittaan viimeisempiin asiaa koskeviin kannanottoihin erityisesti asioissa, joita koskevat ennakkoratkaisupyynnöt yhteisöjen tuomioistuin on jättänyt tutkimatta, koska tosiasialliset ja lainsäädännölliset puitteet eivät olleet riittävän selvät ja täsmälliset: yhdistetyt asiat C-320/90, C-321/90 ja C-322/90, Telemarsicabbruzzo, tuomio 26.1.1993 (Kok. 1993, s. I-393, 6 kohta); asia C-157/92, Bachero, määräys 19.3.1993 (Kok. 1993, s. I-1085, 4 kohta); asia C-386/92, Monin Automobiles I, määräys 26.4.1993 (Kok. 1993, s. I-2049, 6 kohta); sekä asia C-378/93, La Pyramide, määräys 9.8.1994 (Kok. 1994, s. I-3999, 14 kohta). Yhteisöjen tuomioistuimen asettamat ennakkoratkaisupyyntöjen tutkittavaksi ottamista koskevat suppeat edellytykset selvästi yhteisöoikeuden soveltamisalaan kuuluvissa asioissa ilmentävät täydellisesti ristiriitaa kyseisen oikeuskäytännön kanssa. Erityisesti on syytä pohtia sitä, miten yhteisöjen tuomioistuin voi kieltäytyä antamasta kansalliselle tuomioistuimelle vastaukset sen esittämiin kysymyksiin sillä perusteella, että vastauksen antamiseksi ei ole tarkasti määriteltyä tosiasiallista eikä lainsäädännöllistä kehikkoa, jonka avulla voitaisiin antaa hyödyllinen vastaus konkreettisessa tapauksessa, kun yhteisöjen tuomioistuimelle on annettu toimivalta vastata tulkintapyyntöihin, jotka eivät kuulu yhteisöoikeuden soveltamisalaan, vaikka viimeksi mainitussa tapauksessa yhteisöjen tuomioistuin ei tunne kansallista tilannetta, mikä ei ole sille tarpeenkaan: yhteisöjen tuomioistuimen tulkinta voi olla — määritelmän mukaan — ainoastaan abstraktia, toisin sanoen tulkinta eristetään sen taustalla olevasta käytännön tapauksesta juuri siksi, että asia koskee täysin kansallista tilannetta.

29. Edellä olevan perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa kansallisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

"Tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn yleissopimuksen säännöksiä ei voida soveltaa yhden jäsenvaltion tuomioistuinten alueellista toimivaltaa koskevien ristiriitojen ratkaisemiseksi. Tästä syystä yleissopimuksen tulkinnasta 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehtyä pöytäkirjaa ei sovelleta, eivätkä pöytäkirjan 3 artiklan nojalla esitetyt kysymykset kuulu yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan".